

Energiepark en omgeving

Verslag van het participatietraject

ten behoeve van de ontwikkeling van een haalbaar ontwikkelplan

Leiden, 23 maart december 2020

Samenvatting

Deze notitie bevat een verslag van het participatietraject voor bewoners en stadspartners dat is gevolgd tijdens het 'Haalbaarheidsonderzoek', een onderzoek naar een haalbaar ontwikkelplan voor het *Energiepark en omgeving*. Dit onderzoek is gezamenlijk door de Gemeente Leiden, het burgeninitiatief Nieuw Leid Bolwerk (NLB) en het Ontwikkelingsconsortium Energiepark (OCE: BPD, Steenvlinder en MBEG) uitgevoerd. Het participatietraject kende vier clusters van activiteiten: (1) *informereren*, (2) *consulteren*, (3) *mee-ontwikkelen* en tot slot (4) het *beoordelen* van het concept ontwikkelplan door bewoners en stadspartners. Apart van dit participatietraject is de Gemeente de klankbordgroep voor de ontwikkeling van het *Energiepark en omgeving* (gevormd in 2019 voor de formulering van de gemeentelijke gebiedsvisie) blijven informeren over de voortgang van het Haalbaarheidsonderzoek. Verder vond afstemming plaats met een ander participatietraject dat de Maatschappelijke Opvang uitvoert voor de planning van een nieuwe vestiging van De Binnenvest.

Het participatietraject onderscheidt zich van andere participatietrajecten op drie punten:

1. de 'open normen' van NLB waren het uitgangspunt van de planvorming, natuurlijk binnen de kaders van de gemeentelijke gebiedsvisie voor het *Energiepark en omgeving*.
2. NLB nam volwaardig deel aan de besluitvorming tijdens het onderzoek, op alle niveaus.
3. NLB draaide mee in alle werkgroepen waar het onderzoek en de planvorming plaatsvond.

Informereren van bewoners en stadspartners

Voor het *informereren* van bewoners en stadspartners werd een combinatie van instrumenten ingezet: stadsbijeenkomsten, NLB Nieuwsbrief, advertenties, redactionele artikelen in Leidse media, huis-aan-huis flyers, gemeentelijke mailinglijst Energiepark, gemeentelijke sociale media en de websites van het Nieuw Leids Bolwerk van de Gemeente. Verder hebben twee wijkverenigingen rond het Energiepark oproepen om deel te nemen aan participatieactiviteiten doorgezet via hun wijkkranten en sociale media.

Stadsgesprekken werden georganiseerd om bewoners en stadspartners bij te praten; online enquêtes uitgezet om ontwikkelscenario's, dilemma's en knelpunten aan bewoners en stadspartners voor te leggen; en, ronder tafelgesprekken belegd om deze verder uit te diepen. In de opmaat naar deze stadsgesprekken, enquêtes en toetsingsgesprekken organiseerden Gemeente, NLB en OCE brede publiciteitscampagnes om zoveel mogelijk bewoners te betrekken.

In april werd met een grote advertentie in het Leids Nieuwsblad de aftrap van het participatietraject gegeven, ondersteund door redactionele artikelen in de Leidse media. Daarna, voor elke stadsbijeenkomst, enquête en ronde tafelgesprek werden in de wijken rond het Energiepark (Nieuw & Noord, Noordvest-Molenbuurt, Maredorp) 2500 flyer huis-aan-huis bezorgd, een NLB Nieuwsbrief verstuurd (444 abonnees, na september 629 abonnees – met openingspercentages steeds rond 55%), een gemeentelijke e-brief gezonden aan 250 bewoners bekend van het participatietraject van 2019 (voor de formulering van de gebiedsvisie) en oproepen geplaatst op de Gemeentelijke Facebook en LinkedIn pagina's. Doel van deze publiciteit was om een zo breed mogelijk bekendheid te geven aan het stadsgesprek, de online enquête en het ronde tafelgesprek zodat bewoners zelf konden beslissen of zij hieraan wilden deelnemen.

Ruim 60% van de respondenten van de enquêtes reageerde op oproepen in de NLB Nieuwsbrief, de NLB flyers en persoonlijke e-mails van leden van het burgerinitiatief. 27% tot 34% reageerde op oproepen uitgezonden door de Gemeente, waarbij de effectiviteit van de Gemeentelijke LinkedIn-pagina opvalt. De sociale media van de wijkvereniging Nieuw & Noord kan niet onvermeld blijven: 35 van de respondenten (9%) van de 2de online enquête reageerde op een oproep in de sociale media van deze wijkvereniging.

Stadsbijeenkomsten

Drie stadsbijeenkomsten zijn georganiseerd, één in januari 2020 (80 deelnemers: bijpraten, presentatie ontwikkelscenario's Stadsbouwhuis) en één in oktober 2020 (48 deelnemers: presentatie voorlopig stedenbouwkundig plan en ontwerp van het park) en één in begin maart 2021 (139 deelnemers; presentatie ontwikkelplan). De bijeenkomsten in oktober 2020 en maart 2021 vonden plaats in de vorm van webinars. Een fysieke bijeenkomst die gepland stond voor april 2020 werd geannuleerd vanwege Corona-restricties.

Consulteren: online enquêtes en digitale toetsingsgesprekken

OCE en NLB hebben drie online enquêtes uitgezet om bewoners te vragen naar hun mening over ontwikkelscenario's, dilemma's en knelpunten bij de planvorming en om hun suggesties en ideeën over een veelheid van onderwerpen op te halen. Met de 1st enquête werden drie ontwikkelscenario's voor het Stadsbouwhuis aan bewoners voorgelegd; in de 2de enquête stonden dilemma's centraal waarvoor de ontwikkelaars zich geplaatst zagen; en in de 3de werden een aantal prangende knelpunten voorgelegd.

Het aantal respondenten op deze enquêtes was groot: de 1st enquête werd door 259 bewoners ingevuld geretourneerd, de 2de enquête door 354 bewoners en de 3de enquête door 150. De 'completion rate', het percentage van de respondenten dat de gehele enquête invulde was met gemiddeld 83% hoog.

De herkomst van de respondenten laat het volgende beeld zien:

Enquête nr 1	rond Stadsbouwhuis: 48%	elders in Leiden: 49%	buiten Leiden: 3%
Enquête nr 2	rond Energiepark: 66%	elders in Leiden: 29%	buiten Leiden: 5%
Enquête nr 3	rond Energiepark: 61%	elders in Leiden: 29%	buiten Leiden: 10%

Behalve voor de 1st enquête waren de respondenten voor 60% plus afkomstig uit de woonwijken rondom het Energiepark en voor gemiddeld 29% uit centrum en andere delen van de stad. Voor de 1st enquête over het Stadsbouwhuis was het percentage van respondenten uit het centrum van de stad aanzienlijk hoger dan in de andere twee enquêtes. Dit is mogelijk een indicatie dat de toekomst van het Stadsbouwhuis leefde in Leiden.

Van de respondenten was het aantal personen onder 40 jaar met gemiddeld 33% bemoedigend hoog en het aantal boven 65 jaar met 16% verassend laag. De overige 51% van respondenten was tussen 41-65 jaar. Het opleidingsniveau van de respondenten is bij alle drie enquêtes zeker geen afspiegeling van de Leidse bevolking: 93% tot 95% gaven op een universitaire of HBO-opleiding te hebben genoten.

In maart 2021 zette NLB nog een vierde online enquête uit waarin bewoners en stadspartners gevraagd werd een oordeel te geven over wat NLB in de samenwerking met OCE en Gemeente bereikt heeft. In totaal namen 101 bewoners en stadspartners deel aan dit kwalitatieve bestuursonderzoek. De 76 respondenten gaven NLB een algemeen rapportcijfer van 7,7.

Digitale rondetafelgesprekken

In begin oktober heeft het NLB een zestal digitale rondetafelgesprekken voor bewoners en stadspartners georganiseerd met als doel om met hen in kleine groepjes bepaalde dilemma's of knelpunten te bediscussiëren en over oplossingen te brainstormen. Vanwege Corona restricties moest NLB geplande fysieke bijeenkomsten op het allerlaatste moment annuleren en opnieuw bijeenkomsten organiseren, maar dan als digitale MS Teams-sessies. NLB heeft deze digitale bijeenkomsten georganiseerd in samenwerking met Leidse Gesprekken, een Leids burgerinitiatief dat de dialoog in de stad bevordert om tot maatschappelijke vernieuwingen te komen.

In totaal werden zes digitale bijeenkomsten georganiseerd, elk om twee specifieke dilemma's of knelpunten met bewoners en stadspartners te bespreken. Deze dilemma's en knelpunten waren gerelateerd aan bouwlocatie J (Stadsbouwhuis), bouwlocatie E (gebouw De Sleutels/PLNT), het Ambachtsplein (locatie G), Park & Water (Energiepark, Ambachtsplein, Huigpark), Programmering van het totale gebied, en Mobiliteit & Parkeren. De conclusies en aanbevelingen van deze bijeenkomsten werden direct na afloop van elke bijeenkomst doorgespeeld naar de projectleiders van de verschillende werkgroepen van de Haalbaarheidsstudie.

Elke bijeenkomst werd bijgewoond door 5 tot maximaal 10 bewoners, begeleid door een discussieleider (van L

eidse Gesprekken), een ter zake deskundige (meestal één van de OCE projectleiders) en één van de twee participatiedeskundigen die NLB assisteerden. In totaal hebben 40 bewoners aan deze gesprekken deelgenomen. De bijeenkomst Park & Water werd geannuleerd door gebrek aan belangstelling.

Mee-ontwikkelen: werkgroepen en bewoners-adviesgroepen

Voor de ontwikkeling van een haalbaar plan voor het *Energiepark en omgeving* zijn werkgroepen opgezet om voor deellocaties en overkoepelende thema's deelplannen te ontwikkelen. In deze werkgroepen werkten OCE, de Gemeente en het NLB samen. OCE leverde steeds de trekker, de Gemeente bracht één of meer direct betrokken ambtenaren aan tafel en NLB vaardigde bewoners af die de noodzakelijke deskundige expertise en bestuurlijke ervaring hadden om in de werkgroepen een bijdrage te kunnen leveren. OCE benoemde ook adviseurs in deze werkgroepen, zoals stedenbouwkundig- en landschapsarchitecten, deskundigen op het mobiliteit en duurzaam bouwen. De participatiedeskundigen die NLB assisteerden hebben de NLB-vertegenwoordigers waar nodig geadviseerd.

De opdracht van de NLB-vertegenwoordigers was in eerste instantie om de 'open normen' te bewaken, zoals de ambtenaren dat deden voor wat betreft de gemeentelijke gebiedsvisie en staand beleid. Maar omdat de NLB-vertegenwoordigers relevante expertise meebrachten hebben zij ook een inhoudelijke inbreng geleverd.

De NLB-vertegenwoordigers in de werkgroepen (in totaal negen) hebben zelf bewoners-adviesgroepen gevormd waarmee zij konden sparren en overleggen over dilemma's en knelpunten waar hun werkgroepen tegenaan liepen en brainstormen over mogelijke oplossingen.

In deze bewoners-adviesgroepen zijn 12 bewoners actief geweest. Met 9 NLB-vertegenwoordigers en het coördinerend NLB-bestuurslid meegerekend, waren in totaal 22 bewoners gedurende de periode augustus – december 2020 intensief betrokken bij het tot stand komen van de deelplannen van het ontwikkelplan voor het *Energiepark en omgeving*. NLB-vertegenwoordigers en de leden van hun bewonersadviesgroepen hebben hun tijd en expertise om niet ter beschikking gesteld.

Tussen de drie partijen is in de werkgroepen onderling vertrouwen opgebouwd wat weer heeft geleid tot meer begrip voor elkaars standpunten en gemeenschappelijk zoeken naar oplossingen. Er is veel 'gepolderd' om compromissen te bereiken met als resultaat dat nog maar op een enkel punt van verschil van mening bestaat. Over deze punten zal in het Coördinatieteam, de Stuurgroep of de Gemeenteraad besloten moeten worden.

In de werkgroepen waren de culturele verschillen tussen en belangen van de Gemeente, OCE en NLB groot en, hoewel de sfeer in werkgroepen goed was, is de samenwerking zeker niet altijd gemakkelijk geweest. De ene werkgroep functioneerde soepel, de andere was het soms vallen en opstaan. Maar het eindresultaat lijkt een ontwikkelplan waar de drie betrokken partijen, Gemeente, OCE en NLB overeenstemming over hebben bereikt, op dat enkele punt na.

Overleg stadspartners

Het projectcoördinatieteam heeft gedurende het onderzoek veel overleg gepleegd met stadspartners en andere belanghebbende organisaties in en rond het *Energiepark en omgeving*. Dit waren onder meer Portaal, De Sleutels, Uniper, PLNT, De Binnenvest, Maatschappelijk Opvang, huurdersvereniging Nieuwe Energie, Steunpunt '71, kinderopvang Small Steps en de Mareschool. Doel van deze gesprekken was steeds om de organisaties te informeren over de voortgang van het Haalbaarheidsonderzoek en te overleggen over de plannen die deze organisaties zelf hadden voor de korte en lange termijn en de verschillende opties om deze in te passen in het ontwikkelplan.

Drie NLB stadspartners van het eerste uur, EST ART-Hub Leiden, Bambam en Pronck hebben serieuze interesse om de erfgoedgebouwen aan het Papegaaibolwerk en aan het Ambachtsplein van de Gemeente te kopen om ze te gaan renoveren en programmeren. Omdat hun voorgenomen programmering vierkant paste binnen de gemeentelijke gebiedsvisie heeft NLB, in overleg met OCE en de Gemeente, één van de twee participatiedeskundigen die NLB assisteerden gekoppeld aan deze organisaties om te helpen bij het opstellen van benodigde business en investeringsplannen en hun plannen te coördineren en af te stemmen met de programmering voor het gehele gebied.

Samenwerking met wijkverenigingen

Rond het *Energiepark en omgeving* liggen een groot aantal woonbuurten die vertegenwoordigd worden door drie wijkverenigingen, Nieuw & Noord, Maredorp-De Camp en Noordvest-Molenbuurt. Met deze wijkverenigingen is gedurende het Haalbaarheidsonderzoek goed samengewerkt, met één intensiever dan met de ander.